

BÁCSKAI KÖZÉRTDEK

Megyei érdekű társadalmi és közgazdasági hetiközlöny

A Bácsbodrog vármegyei községi jegyzők egyesületének hivatalos lapja

Szerkesztőség és kiadóhivatal

KULA, TELEFON 14

Hirdetések árszabás szerint
Nyílt-tér soronként 30 fillér

KISS GYULA

B.-B. vm. közs. jegyzők egyes.
elnöke

BERCSÉNYI JÓZSEF

B.-B. vm. közs. jegyzők egyes.
főjegyzője

SZERKESZTŐSÉG

Főszerkesztő

BERKOVITS REZSŐ

Felelős szerkesztő

BERKOVITS MÁRK

Előfizetési díj negyedévre 2 K
félévre 4 K, egész évre 8 K

Egyes szám ára 20 fillér

Megjelen vasárnap

XVII. évfolyam

KULA, 1913 július 27.

30. szám

Az erdei iskola.

Irta Gerlits Sándor.

Az emberi társadalomnak kulturális fejlődésével nyomon jár egy rettenetes betegség: a gümőkór, a tuberkulózis, vagy amint azt különböző válfajaiban és más-más vidékeken nevezik: a tüdővész, a tüdősorvadás, a mellbetegség, a szárazbetegség, a heptika stb.

Minél inkább eltért az ember a szabadtermesztől, az ősi foglalkozástól, a mértékletes ételtől, annál nagyobb hatalma lett fölötté az ádáz ellenségnek, mely nem Mannlicher-puskával és robbanó kartácszal, hanem egy szabadszemmel nem is látható, parányi kis élősdivel a gümőkór bacillussal ritkítja meg sorainkat. S ez a kis gyilkos elevelenség, mely megfészkelte magát az emberi szervezetben és az ember környékén mindenütt, pillanatra sem pihen az öldöklésben, hanem szüntelen átragad emberről-emberre és a szűk lassú munkájával örli a nemzetek termőföldjének hatalmas ágait iszonyú pusztítással, szörnyű következetességgel.

A sorvadás kórját, a tüdővész bacillust, melyről még ma sem tudható, hogy a növény- vagy állatvilághoz tartozik-e, 1882-ben fedezte föl Koch Róbert. Korszakot alkot ez az esemény a tüdővész történetében, mert ezzel kétségtelenül bebizonyították, hogy a tüdővész fertőző- és nem tisztán öröklött-betegség. Brehmer és Dettweiler pedig, akik kikutatták, ha a tüdővész nagyon előrehaladott stádiumában nincs, gyógyítható, az emberek millióit szabadították meg a legsötétebb kétségbeeséstől.

A sorvadás betegségét tehát ezek az apró baktériumok okozzák, melyek a beteg köpetével a földre jutnak, hol megszáradva és porral keveredve a levegőbe szállnak. Ez ma már eldöntött tény.

Nagy városokban, hol sok ezer ember él és lakik egymás közelében, roppantul elszaporodik a tuberkulózis bacillus. Mindazonáltal mégsem kapja meg mindenki e bajt, mert fertőzés mellett nagy szerepe van a betegségnek a hajlamosságának és ritkábban az átörökülésnek, ami nyitja lett a mai védekezési módnak.

A nagy és gazdag városokban a fény és pompa mellett rendesen óriási a nyomor is. A gümőkór pedig ott pusztít legjobban, ahol elég

a nyomorúság; a szegény néposztály külvárosi ódiumában, hol alig van levegő és napfény.

A gazdagok negyedeiben a jómóddal együtt jár az egészség is, azért kevesebb a tuberkulózis halálozás, de ahol sok a tisztátalanság, mely közvetítője e kór terjedésének és rosszak a táplálkozási viszonyok, ott alig talál ellenállásra.

Ilyen nagyobb göcpontokon a munkásokra is több a foglalkozási ártalom, a középosztályra is megterhelőbb az élet, s több a kórséma és kávéház. Igaz ugyan, hogy sokat lendít a lakosság közegészségügyi állapotán a jó városi higiéné: a kellő csatornázás, a vízvezeték, az út gondozás, a hatósági intézkedések a zsúfolt lakások ellen, az élelmiszer eladás helyes felügyelete, a jó tej- és húsvizsgálat, a köpködés megszorítása stb., de viszont hiába él a jó levegő a vidéki nép, ha rosszak a lakás- és közegészségügyi viszonyai, ők is nagy percenteket áldoznak a tuberkulózisnak.

Különösen nagy tuberkulózis halálozást mutatnak föl azok a helyek, melyeknek lakosai fogyatékosan táplálkoznak, nagy alkoholisták és föltűnő korán házassodnak.

Nem kell azonban azt hinni, hogy a hervadás betegsége csak a szegény köznépet tizedeli; nagy hekatombákat követel az a vagyonos osztályból is. Bár kétségtelen, hogy a tuberkulózis legnagyobb terjesztője a sötét, nedves, szellőtelen, szűk lakásokba zsúfolt éhező szegénység, mindazonáltal minden ezer gazdag ember közül 114 hal el tuberkulózisban. Hogy ezzel szemben 164 középosztályú és 239 szegény ember pusztul el benne, az a fennebb vázolt dolgokban és a mértékletes szeszfogyasztásban leli magyarázatát.

Europában állandóan több mint 5 millió ember szenved benne s évente 800.000 egyén veszti el életét általa. Az Egyesült-Államok nemzetgazdasági kára e baj révén évente 300 millió koronánál több. Budapesté magáé szerény számítás szerint 9 millió korona.

A gümőkór veszedelme ellen valóságos világmozgalom küzd manapság. Ez, a baj megelőzésére, népkonyhákat állít, a nép élelmiszeri viszonyainak javításán fáradoz, az alkoholizmus ellen küzd, egészséges munkaslakásokat és műhelyeket követel, az iskolai higiénát szigorítja, szűkei gyermektelepeket állít, a már betegnek sanatoriumot emel, a családfőntartó munkakép-

telensége idején a családot is gyámolítani igyekezik, a nagyvárosok inszeges betegeit ingyenes orvosi ellátásban, sőt anyagi segélyben részesíti (dispensairek útján.)

A tuberkulózis halálozás Magyarországon évenként átlag mintegy 70-80 ezer. Hogy mennyi a beteg, arról statisztikát fogunk csinálni, mert most kötelező a bejelentés. A legtöbb beteg a szegénység, tudatlanság és a nemtörődömség folytán hónapokig, sőt évekig is hurolja magában a bajt s csak a legvégső esetben, akkor megy vele az orvoshoz, mikor már késő, ha már a laz és a gyengeség leverte a lábáról. Most csak hozzávetőleg — bizonyos arányszám hozzáadásával — lehet konstataálni, hogy hazánkban a tuberkulózis betegek állandó száma 400-500 ezer lehet.

A védekezés ez idő szerint jóformán még mindig és mindenütt csak ezekkel a betegekkel történik; sanatoriumok, gondozó-intézetek és üdülőhelyek mind e betegek részére létesültek, de a hozzátartozók és a gyermekeknek a fertőzéstől való megvédését csupán mellékesen, némi kioktatás és utannevezéssel eszközlik.

Mindenesetre ez is valami, de még mindig nem tökéletes védekezés. A főszó az egészséges embereknek s főleg a gyermekek ellenálló képességének fokozására kell fektetni. S ez a törekvés vezet a helyes úthoz. A zsenge gyermekkor az, ahol a fejlődő szervezet erejét, ellenálló képességét megrontani, de fejleszteni is lehet.

Ma már általánosan ismeretes dolog, hogy a mai iskola zárt és zsúfolt terméivel, mozdulatlanságra kárhoztató, szűk padjaival s egész szablonos tanítási rendszerével az egészségnek csak ártalmára van. Ártalmára, veszedelmére minden fokon, de legkevésbé a legalsó fokon, az elemi iskolában. A legtöbb tüdőbajos ember már itt rakta le későbbi betegségének alapját, itt szerezte meg a hajlandóságot a fertőzésre. Ezért van a tuberkulózis elleni küzdelemben oly nagy jelentősége az erdei és kerti iskolák eszméjének; ezért kell a tulajdonképeni védekezést is már a gyermekeknel megkezdeni, mert mindaddig, míg őket ki nem ragadtuk a rájuk veszedelmes beteg légkörből: addig a felnőttek védelmére küzdelmünk is meddő marad. S minél több kerti és erdei iskolát létesítünk a testileg gyenge és a tuberkulózisra hajlamos gyermekek edzése és

A dohányzás.

Tudósok tanácskoztak Frankfurtban: ártalmas-e a dohányzás, vagy sem?

Nem ez az első tanácskozás. Voltak barátai s ellenségei a nikotinnak, amióta csak ismerjük. Voltak szultánok, cárok és sáhok, akik eltöltötték a dohányzást a XVI. században: aki dohányzott, annak az orrát vágták le — s ebből nyilvánvaló, hogy a burnótozás megelőzte a dohányzást.

A füstnyelés a XVII. században kezdődött. IV. Orbán pápa 1804-ben adta ki ama bullát, hogy a templomban burnótozni nem szabad, s aki mégis elköveti, kegyetlen büntetésben részesül.

Az angol király, I. Jakab is tiltakozott a rohamosan hódító burnótozás ellen; számos dekrétumot bocsátott ki, megállapítván, hol és mikor szabad és viszont, hol és mikor nem szabad tubákolni.

A modernebb orvosi vélekedés mintegy 20 év előtt abban állapodott meg, hogy káros a dohányzás.

Decroix, aki tíz év előtt halt meg, 1882-ben ligát szervezett a dohányzás ellen, de hasonló liga volt már Londonban 1856-ban. Szidta és kárhóztatta a dohányzást minden orvos; a francia orvos ma is, mielőtt részletes rendelkezés fogna, figyelmezteti pacienseit: „Mindenekelőtt le kell mondani a dohányzástól!”

A frankfurti tudós-gyülekezet nem volt most ilyen szigorú.

Kimondották, hogy tessék csak dohányozni, de aki dohányzik, az tanuljon is meg füstölni.

Frölich Álfred dr. kimutatta, hogy nincs baj, ha a füst nem marad hosszasan a szájon, s így a nikotin nem rakódhatik le a mirigyekre. A füstöt nem szabad lenyelni, mert az pusztítja a torkot — okvetlenül szopókából úgy kell dohányozni, hogy a füst már lehülten jusson a

szájba. A szopókába vaskloriddal itatott gyapot helyezendő, mert az magába szívja a nikotint.

Hogy a keleti dohány ajánlatosabb-e, vagy a fekete dohány, ebben nem tudtak megállapodni a tudósok. Mi jobb, a nedves szivar, vagy a száradt? Ez se bizonyos. — A nikotin ártalmas. Gyilkolja a torkot, sőt rákot okozhat; irtalmatlan kábítószer, ha mértéklenül használjuk. Mértékkel, óvatosan: kellemesen izgat. Csillapítja a szomjúságot, de az éhséget is. Van példa, hogy intellektuális zavart okoz a dohányzás, de viszont voltak neuraszténias betegek, akiknek a baja súlyosbódott, amikor eltöltötték őket a dohányzástól.

Annyi bizonyos, hogy azok az uralkodók, akik a dohányzást eltöltötték, azok nem voltak dohányzók.

Bézzeg a mai uralkodók!

A legválogatosabb dohányzó volt a boldogult angol király: VII. Edvárd. Szivarjait nagy gondnal, pártatlan hozzáértéssel válogatta meg. Szerette maga is a jó friss havannát és ugyanolyan jóval traktálta vendégeit; a három fehér tollbokrétás dobozok ma is kapósak. Az angol királyi szivar darabja öt shilling (6 korona) volt Edvárd király idejében.

Az új angol király izlése egyszerűbb, mint apjéé volt. Szereti a pipát, de a jó szivart sem veti meg, s komornyikja gondoskodik, hogy a királyi tárcában mindig legyen finom keleti cigaretta is.

Az angol trónörökös, mint igazi tengerészhez illik, csak a kurtaszáru fapipát kedveli.

A cár, szenvedelmes cigarettázó, de amikor Dániában vakációzik, ő is rágyújt a pipára.

A német császár is nagy pipás, de már — természetesen — az ő pipája nem olyan mindennapos szerszám. A pipája is parádés. Maga a pipa finom szászporcellánból való, de arany a

kupakja, arany a karikája, csak a szára olyan jó meggyfaszár, mint az alattvalóé.

Az olasz király, mint egykor a mi jó uralkodónk, vergóniát szívott, de ráunt; most már csak cigarettát füstöl.

Igy az uralkodók.

Az Istenadta nép pedig...

A hollandusok fogyasztanak legtöbb dohányt; általánosságban számítva, évente s fejenként minden hollandusra jut 3400 gramm dohány.

A franciák, oroszok mintegy 950 grammal érik be fejenként; az angol, a svájci, az olasz, a portugál és a spanyol átlag 600 grammot fogyaszt.

Azután következnek az északamerikaiak, hol az évi fogyasztás 1500 és 1000 gramm között váltakozik.

És így jönnek sorra: németek, ausztráliaiak, az osztrákok és magyarok, a norvégiaiak, a dánok, kanadaiak és a svédek, az Egyesült Államok polgárai 2100 grammal fejenként, a belgákra átlag 1500 gramm jut.

Ezeket az adatokat a dohányzás elleni liga szedte így össze.

Már most az a kérdés, hogy a higgadt hollandus, aki háromszor annyit füstöl, mint az angol, háromszor olyan nyavalygós-e, mint az angol? Szó sincs róla.

Az igazságot megállapította a frankfurti tanácskozás.

Howhart Frankl tanár így fejezte be jelentését:

„A dohányzást eltüntetni persze, az a leg-egyszerűbb. És mégis én, aki nem vagyok dohányos, nem tudom rászálni magam. Az egészséges ember dohányozhatik; naponta öt könnyű szivar, vagy tíz-tizenket könnyű cigarettát megengedhető. Ez megnyugtathatja a szigorúbb orvosi föllógással szemben a dohányzókat.”

megerősítésére, annál inkább megközelítjük a nagy célt, melyet a Sanatoriumi Egyesület alakuló közgyűlésén Székelyfővári aranyzavú püspöke, Prohászka Ottokár dr. gyönyörű szózatában így festett: „Itt nem gyermekvédelemről, hanem nemzetvédelemről van szó. Mi azokra a gyöngé, szegény kis fonnyadt arcocskára akarjuk az élet örömét kicsattantatni, mi a nemzet hulladó hajtásait akarjuk a Balaton vizéből föllocsolni, mi egy kis mennyországot, egy darab mennyországot akarunk adni az odú, a pince lakosainak, az udvari szobák kis lakóinak. Mi enyhét akarunk adni azoknak, kik hervadással kezdik a virulást, haldoklással az életet; meg akarjuk őket ismertetni a gondtalan szép fiatal-ság idejével. És ezt mindenkinek akarnia kell! Latom én azt, hogy ha fonnyadnak a mi gyermekeink, ha a szegénységnek a nemzedéke sorvad, hát hol van az élet, amelyből nekik kellett volna lakniuk. Azt elvitte a kultúra. Adja vissza a kultúra a nemesség érzését, amit elvitt tőlük. Hol van az erő, amelynek hiányában a lakadó, az új tavasz már is le van perzselve? Azt az erőt elvitte a kultúra, adja vissza a kultúra, azt, amit elvitt tőlük. Elfalaztuk a kultúra városában a napsugárt a szegények előtt, törjük szét, törjük át a falakat, adjuk vissza nekik a természetet. Gyárkeményekből építettünk erdőt, korom a levele, adjuk vissza az erdőt, virányt, adjuk balzsamos levegőt, vizet, adjuk vissza nekik a napsugárt, a melytől föleledjenek, hogy élvezni lehessenek ezen adományoknak. Tegyük tehát, cselekedjünk! kérem önöket: kevesebbet a kálapra, többet a szivre. Több érzést, több áldozatot a joért. Akartuk mi már a magyarságot fölbuzdítani és oda állunk a tulipánnal és akarunk öntözni verejtékkel, könnyekkel: nem mentünk vele sokra, talán egy halvány gyermekarc lesz az a nagy védőjegy, nem is védőjegy, de vedőszerű egy új, hathatósabb mozgalomnak. Leszakitottunk már egy krizantémumot a halottak sírjáról, hogy a szegény tudóveszeseknek ajánljuk föl, de ne feledjük, hogy mialatt azt az egy virágot adjuk, addig sok száz gyermekszívben egy egész virágerdő hervad el. Mentjük meg ezt a friss — jaj dehogy friss — ezt a hervadó fiatal életet és támasszuk számára életet biztosító kerteket.”

A Magyar Gyermektanulmányi Társaság bizonyára e szellemben cselekszik s nagyon sok ember szívét fogja magának és a nemzetfontartó, humanus célnak meghódítani, mikor a testileg vézna és gyenge tankötelesek érdekében propagandát csinál a kerti és erdei iskoláknak s ezzel egyidejűleg a magyarországi intenzívebb tuberkulózis elleni küzdelemnek!

Az ételmérgezéséről.

Az ételmérgezés gyakran veszélyezteti egészségünket. Nem azokról az ételmérgezésekről lesz itt szó, amelyeket oly anyagok okozhatnak, amelyekről előre tudjuk, hogy ártalmasak, mint például a mérgező gomba, az ópium, a szesz és italok és a többi, hanem azokról, amelyeknek elvezete után rendszerint mérgezési tünetek nem mutatkoznak.

Gyomrunk emésztőképessége sok esetben megvéd bennünket a fertőzések ellen, csak hogy megsemmisít minden ártalmas bacillust, amely gyomrunkba került, elpusztítani. Igaz, hogy szerep jut az ellenálló képességnek is, mert megeshetik, hogy nagyobb társaság egy és ugyanazon ételből eszik és csak egy két ember betegszik meg tőle. A rothadás baktériumával szemben nagyobb ellenállást fejthetünk ki. Hányan szeretik például a napokig rothadásnak kitétt húst, vagy a túlságosan errett, tehát rothadó állapotban lévő sajtot és csak aránylag ritkán történik baj. Veszedelemmel jár a kolbászmérgezés, amelynek bacillusa (bacillus botulinus) nemcsak rosszullétet, hanem néha halált is okoz. Hal hús, valamint az osztriga is okozhat halállal járó fertőzést, az utóbbi különösen akkor, ha hosszabb ideig fertőzött vízben volt. Egyes ritka esetekben ételmérgezést idézhet elő a hús-konzerv is. Utas következtében megsemmisülhet a bádóg-köpenyge, talán csak túszurányi helyen, amelyen keresztül betegséget okozó bacillus hatolhat az ételbe. Mentől régebb a konzerv, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy bádógja megsemmisüljön. Orizkednünk kell attól a konzervtől is, amelynek bádógja az ételben kepződött rothadási gázok következtében kidomborodik.

A húsmérgezés ellen nem nehéz a védekezés, melynek egyik módja a hatósági ellenőrzés (vagóhídi, állatorvosi felügyelet), amely annyira-annyira megvéd bennünket a hús betegítő hatása ellen. A másik módja a védekezésnek abban áll, hogy a húst, illetőleg az állat egyes szerveit (tüdő, máj, vese, velő) nagyobb hőfoknak tesszük ki, azaz főzünk, sütünk, párolásnak vetjük alá. Ezzel elpusztíthatjuk a fertőző csírákat. Tekintettel arra, hogy a nyers, illetőleg angolosan készített hús fertőzést okozhat, legjobban ha ezt asztalunkról száműzzük. A húsmérgezés kikerülésében sokszor segítségünkre van szaglási szervünk. De miután ez érzékszervünk nem egészen megbízható, célszerű, hogy a gyanús ételből vagy semmit, vagy csak keveset együnk. Ezért ne együnk — különösen nyáron — sok hideg húst és tartozkodjunk sok szardínia élvezetétől.

Tej is idézhet elő betegséget. Vagy azért, mert beteg állattól származik, vagy mert piszkosan kezeltek. Esetleg fertőzött vízzel hamisították. Ezért kell a tejet jól főlforralni.

Itt meg kell még emlékeznünk egy mérgezésről, amelynek okát egész biztonsággal nem tudják meghatározni; ez a vaníliafagylalattal való mérgezés. Igen valószínű, hogy ez nem más, mint tejmérgezés; csak hogy az a feltűnő, hogy más oly fagylalt, amelyet szintén tej és tejszínből készítenek, mint a csokoládé- és mogoró-fagylalt, ilyen mérgezést nem okoz.

Vizet oly helyen ne igyunk, ahol tífusz van. Az ilyen helyről származó vizet föl kell forralni, hogy így elpusztíthassuk a benne levő betegséget okozó csírákat. A gyanús vízzel is így kell bánnunk.

A jég nem öl meg minden bacillust. Tehát fertőzött lehet a jég is; az ilyen jég fertőzi azt az ételt, amely vele közvetlenül érintkezik. Ezért vigyázni kell a hatóságnak arra, hogy a jégkereskedők honnan szerzik be a jeget.

Ne higgyük, hogy a szénsav megöli a tífusz-bacillust. A szénsav erre nem képes, amiről a higienikusok előtt ismert mainzi tífusz-járvány, amelyet fertőzött vízből készített szódavíz okoz, tesz tanúságot. Ahol nincs megbízható minőségű ivóvíz, ott vagy forralt vizet igyunk, vagy ásványvizet. Az utóbbit csak akkor, ha a palackot előttünk bontották föl.

A növényi ételmérgezések között leggyakrabban a gombamérgezés. Vagy mérgező gombát hoztak a konyhába, vagy pedig ehető, amelynek állománya rothadásnak indult; az ilyen gomba ehető is volt és egészséges is és elkészítése után néhány órával fogyasztják el a gombás ételt. E néhány óra alatt is kepződhetnek mérgező anyagok, amelyekből megbetegedhetünk. Meg kell jegyeznünk, hogy egyes gombafajok vízen való főzés közben elvesztik mérgező hatásukat, csak hogy ezt a vizet nem szabad fölhasználnunk, hanem ki kell önteniük. A fővárosban is, ahol pedig a vásárcsarnokokban ellenőrzik a gombák eladását, elég gyakori a gombamérgezés. Az önkéntes mentők gombamérgezés esetén gyomortisztítást alkalmaznak; addig is ajánlatos a hánytatás, ha pedig a gyomor üres, keserűvizet kell a beteggel itatni.

Sokkal ritkábban okoz bajt a burgonya, amely tudvalevően a mérgező solanaceák családjába tartozik. Mi könnyen megfosztjuk a burgonyát mérgező hatásától, amennyiben lehámozzuk, mossuk és főzzük vagy sütjük. De azért mégis okozhat mérgezést, ha t. i. a csíráját nem vágják ki a burgonya testéből. A csírában és a csíra közelében mérgező anyagot találtak: a szolamint.

Lisztmérgezés nálunk alig fordul elő. A magyar malomtechnika az utóbbi évtizedekben annyira fejlődött, hogy a mérgező magvak lisztje nem kerülhet a lisztünkbe. A mérgező magvakat (konkoly, vadóc és a többi) a malomban alaposan kiróstálják. Ide számíthatjuk a szintén mérgező anyarozst is, amely egy gomba képződménye. Hazánk több vidékén mutatkozik a pellagra is, amelyet néha romlott kukorica élvezete okoz.

Egyes konzervek, így a borsó-konzerv szép zöld színet rézzel biztosítják. Habár a réz nem oly mérgező, mint régebben hitték, mégis megeshet, hogy oly nagy mennyiségben találtak rézet egyes konzervekben, hogy már ártalmasnak kellett konstatálni.

Romlott gyümölcs is okozhat emésztési zavart, így a dinnye, a füge, az eper. A szamócáról tudjuk, hogy némely embernél csalánkiütést idéz elő.

Hírek a megyéből

Gróf Tisza István miniszterelnököt a hód-sági választókerület valamennyi községe díszpolgárrá választotta.

A bácsmezei községi jegyzői kar erősebben volt képviselve a gróf Tisza István miniszterelnöknel történt tisztelgésnél, mint ahogy mult számunkban közöltük. A teljes névsor a következő: Kiss Gyula, Zsigmond Gönter, Limbék Pál, Kekezovits István, Korbai Pál, Nikolits Aurél, Piukovits Imre, Benyács Simon, Gáspár Vendel, Kórsós József, Szalay Zsigmond, Ivanits Izidor, Pálity Antal, Fekete Endre, jegyzők és Brust János jegyző.

Joggyakornoki kinevezés. A szegedi tábla elnöke Ruppert Miklós jogszigorló, bajai lakost a szegedi tábla kerületébe díjas gyakoronokká nevezte ki.

Áthelyezések. A földmívelési miniszter Illy György kir. főállatorvost Zomborból Pozsonyba, Hajnal József kir. állategészségügyi főfelügyelőt Kaposvárról Zomborba, Wersenyi Zsigmond kir. állatorvost Temesrékásról Bajára, Holzer Lajost Bajáról Bpestre, Reisinger Pált Zentáról Szerdahelyre, Say Aladárt Segesvárról Zentára helyezte át.

Oroszországba szökött. Delia Benő gép-bizományos elűnt Zomborból. Mint a rendőrség megállapította, Oroszországba szökött, de 60000 K adósságot hagyott hátra. A kártya tette tönkre.

Haláleset. Dr. Petrovits Bosko, újvidéki szerb főgimnáziumi tanár, Úszkúben, ahol a hadjárat alkalmából járt, kolerában meghalt.

Baja város tanácsa legutóbbi üléséből kifolyólag felterjesztést tett a vallás és közoktatásügyi miniszterhez oly irányban, hogy az állam vegye át az összes ovodákat lehelőleg már f. é. szeptemberben.

Szabadka. Halász Sándor a 86. gyalogezred főhadnagya lakásán ágyban fekve szívenlőte magát és meghalt. Az öngyilkosságot tisztí szolgája vette észre. Az öngyilkosság okául több verzió kering a városban. Állítólag gyógyíthatatlan betegségben szenvedett. — Sztipics Ferenc duzs-gazdag bunyevác nagybirtokos 17 éves fia felakasztotta magát. Állítólag azért lett öngyilkos, mert szülei megdorgálták azért, hogy éjjel kimaradt és elköltött 30 K-t.

A szabadkai áprilisi tréfa. Április elsőjén dr. Leszich János ügyvéd három társával néhány ügyvédet telefon utján azzal ültetett fel, hogy egy Kovács nevű vasutas végrendeletet akar készíteni. A felületes ügyvédek a helyszí- nére ki is mentek. Közűk volt dr. Székely Áron is, az Orsz. Ügyvédszékhely szabadkai osztá- lyának a titkára. Dr. Székely a kir. törvényszék pertárában erősen kritizálta az áprilisi tréfa ismeretlen szerzőjének eljárását, ki a kari tekin- telyt cselekményével annyira leszállította. Ugyan- akkor jelen volt Leszich is, de fel nem fedte ma- gát. Egy fél óra múlva, midőn Székely ismét a pertárba jött, kérdőre vonta őt Leszich, vajjon fenntartja-e szavait akkor is, ha ő volt a tréfa szerzője? Dr. Székely kijelentette, hogy igen, de minden irányban rendelkezésére áll. Dr. Leszich ekkor inzultálni akarta Székelyt, kinek sikerült a készülő inzultust elhárítani. Székely nyomban provokáltatta Leszichet, aki azonban kijelentette, hogy lovagias elégtételt elvi okokból nem ad. Dr. Székely ekkor feljelentésével a büntetőbíró- sághoz fordult, mire a sértő kritikáért Leszich is feljelentette ugyanott Székelyt. A járásbíró- ság 120 K pénzbüntetésre ítélte Leszichet, de az el- hangzott kritikáért elítélte Székelyt is 60 K-ra. Mindkettőjük felebbezése folytán szerdán tárgyalta az ügyet a szabadkai törvényszék. A törvén- szék az elsőbíró ítéletének Székelyre vonatkozó részét megváltoztatta, őt felmentette, mert kriti- káját jogosnak tartotta. Az ítéletnek dr. Leszichre vonatkozó marasztaló részét ellenben helyben- hagyta és az ellene megindult fegyelmi eljárás lefolytatása céljából az iratokat a szabadkai ügy- védi kamarához áttétetni rendelte.

Ujvidék. Az utóbbi időben tömegesen he- lyezték át Ujvidékről a tanárokat szolgálati ér- dekből. Most a hivatalos lap legutolsó száma újabb tanári áthelyezést közöl, mely szerint a vallás- és közoktatásügyi miniszter Avar Gyula újvidéki állami polgári iskolai rendes tanárt ha- sonló minőségben a kispesti állami polgári fiu- iskolához helyezte át.

Elfogott cigánybanda. Kolompár Mátyás kőbörzsigány 3 társával számtalan betörést köve- tett el Baján és a környéki falvakban. Leg- utóbb Bácsalmáson rajta kapták őket, amikor egy házba törtek be, de a cigányok megszi- matolták a csendőröket és Baja felé menekültek kocsin. Az üldöző lovascsendőrök elfogták őket s láncra verve kísérték Bajára. A piactéren a sokadalomban az egyik cigány kitépte magát a csendőrök közül s a tömegbe menekült. A csend- őrlőháton nem követhette a menekülőt, kiáltozni kezdett, hogy fogják el a cigányt. Először senki sem mert hozzányulni, de később egy juhász út- ját állta s kampós botjával úgy fejbe v. gta, hogy összeesett. Sok ékszer és kétezer korona kész- pénzt találtak a cigányoknál, akiket a bajai járás- bíróságtól a szabadkai kir. ügyészségi fogházba vittek. Kolompár Mátyás könnyű testi sértés miatt feljelentést tett az öt fejbévágó juhász ellen.

Bajmok. Kangl István rőföskereskedő üz- letébe a helyiség padlásán keresztül a menyezet megfúráásával betörő hatolt be. A betörő ismerős lehetett a helyi viszonyokkal és nyugodtan vé- gezte a betörést, mert tudta, hogy Kangl nincs odahaza. A csendőrség nyomoz.

Kirabolt kereskedő. Özv. Fischer Samuné nemesmiliticsi kereskedésében m. napokban éj- szaka betörők jártak, akik mintegy 20.000 K ér- tékű készpénzt és árut vittek el. A betörők nyo- mozása közben a csendőrség letartóztatott egy 6 kocsiból álló cigánykaravánt, amelynek tagjait gyanúsítják a betöréssel.

Életunt 48-as. A szabadságharc honvédje volt palánkai Mészáros György, aki aggságára az obecsei „szegényház” lakója lett. Az öreg honvéd 92 évvel a vallán megunta az életét és szerdán felakasztotta magát a szegényház kam- rájában. A felügyelő apácák akadtak rá, de már meg volt halva. Öccse, palánkai Mészáros Antal, aki 48-as honvédtizedes volt, a budapesti Hon- védmenházban éli 90-ik évét. Mind a kettő arról volt híres Obecsen, hogy soha sem voltak betegek.

Topolya. Major András aratómunkás a to- polyai földön buzát hordott a gazdájával. Munka közben a tarló a talpát megverezte, de ő erre ügyet sem vetett s tovább foglalatzkodott. A seb másnap meggyült s a munkás ágynak esett. Mire orvost hívtak, már késő volt, mert vérmér- gezést kapott és két napi szenvedés után meghalt.

Törökbecsénél a Tisza rohamos áradása elérte a legmagasabb fokot. Tizenkétezer hold bácskai gabonaföld felett három méter magas víz van. Ezek a földek legtöbbször szegényeké. Az állam a mult évben ezen a részen óriási költség- gel egy kőmólót építtetett, melyet a vízár most elragadott. Ezerhatszáz munkás éjjel nappal dol- gozik a töltések felépítésén.

Baján, a mult napokban, éjjel betörték Krammer Mór fűszerkereskedő lakásába, felheszít- tették a pénzeszekrényt és onnan 2000 K értékű ékszer, 3000 K készpénzt vittek el.

Divatáruház a Menyasszonyhoz

Mrgyanov Fefta, Kula (Stein gépk. házában)

Nagy választékban:

női ruhadíszek, fűzők

Jégszekrényből teavaj kilója 3-60 K
Prágaisonka kilója 6 K. Sajtok. Málnaszörp.

Fűszer és csemege kereskedés

Festék, lakk-árúk gyári lerakata
Asztalosoknak és mázolóknak külön árkedvezmény!

ACSANSZKI ÉS GRUITY KULA (A JÁRÁSBÍRÓSÁG MELLETTI ÚJ ÜZLETHÁZBAN)

4721 sz. 1913

Pályázati hirdetmény.

Dernye községben újonnan rendszeresített községi irnoki állásra pályázatot nyitok. Az állás javadalma havi előleges részletekben évi 800 K.

Felhívom pályázni óhajtókat, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényüket hozzám folyó évi augusztus 15-éig annál inkább is nyújtsák be, mert a később érkezőket figyelembe venni nem fogom.

Német és szláv nyelv ismerete megkívántatik. Közigazgatási tanfolyamot végeztek előnyben részesülnek.

Hódás, 1913 július 12.

2 Rumbach tb. főszolgabíró

4892 sz. 1913

Pályázati hirdetmény

Topolya nagyközségben lemondás folytán megüresedett, évi 1500 K fizetéssel egybekötött IV-ik segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Felhívom a pályázni óhajtókat, hogy az 1883. évi I. tc. 6. szakaszában, illetve az 1900. évi XX. tc. 3. szakaszában előírt minősítésüket s eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket hozzám 1913 augusztus 15-ig annál inkább nyújtsák be, mivel a később érkező kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

A választási határnap kitűzése iránt a pályázati határidő lejártával fogok intézkedni. Topolya, 1913 július 19.

Dr. Fratricsevs István
főszolgabíró

1338 sz. 1913

Sajkásgyörgye község

Verseny tárgyalási hirdetmény.

Sajkásgyörgye község előjárósága az orvosi lak átalakítására

vonatkozó munkálatokra nyilvános írásbeli versenytárgyalást hirdet.

Az építési illetve költségvetésileg előirányzott összeg ezen összmunkálatokra 6540 K 69 f kikiáltási árban van megállapítva.

Az egyes munkálatokra és azokkal kapcsolatos szállásokra u.m. föld és kőműves, ács, vas, cserépfedő, bádogos, asztalos, lakatos, mázó stb. munkálatokra külön-külön is lehet ajánlatokat tenni, azonban óhajtható az általános összegű vagy százalékos árengedményű ajánlat benyújtása.

Az építkezés a munka átadási napjától számított két hónap alatt teljesen befejezendő.

Ajánlatok legkésőbb 1913 augusztus 16-án d.u. öt óráig alulírott előjáróságnál adandók be. Ajánlati minták a megfelelő díjért a jegyzői irodában kaphatók.

Csak a 83000 1907 III. B. M. szabályrendelet 18. §-hoz kiadott minta szerint kiállított, I K-ás bélyeggel ellátott és pecséttel lezárt, sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül, vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni.

A versenytárgyalás 1913 augusztus 19-én d.e. fognak megtartatni.

Ajánlattevők tartoznak ajánlataikban kijelenteni, hogy jelen építkezésre vonatkozó összes műszaki iratokat tanulmányozták és azokat magukra nézve kötelezőknek ismerik el. Az építkezésre vonatkozó összes tervek és költségvetések úgy az árlejtési feltételek a hivatalos órák alatt a község jegyzői hivatalában betekinthetők esetleg a szabályrendeletben megállapított díjakért másolathoz is megkaphatók. Ajánlattevő köteles a kikiáltási árnak megfelelő 5% bánatpénzt a községi letétpénztárba az árlejtés megkezdése előtt készpénzben, avagy megfelelő értékpapírban letenni. Ha postán küldetik, úgy a feladóvevény az ajánlathoz csatolandó. A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad.

Megjegyzni az előjáróságot, hogy a munkálat törvényhatósági jóváhagyás alatt áll s amennyiben a költség tésben és tervben változás történik az a vállalkozó részére kötelező. A bánatpénz után a község kamatot nem fizet.

Sajkásgyörgye, 1913 július 22.

Horváth Gyula
aljegyző

Otics Tima
bíró

Kulán a Kohlhammer-féle házban levő

ÜZLETHELYISÉG

amelyben szabóság van, augusztus 1-ével bérbeadandó.

2803 sz. 1913

Pályázati hirdetmény.

Bácsbódog vármegye szabályai járásába kebelezett Csurog nagyközségben üresedésben lévő

II-od községi orvosi állásra

pályázatot hirdetek.

Felhívom pályázókat, hogy az 1908. XXXVIII. tc. 7. §-ában előírt képesítésüket és eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket hozzám 1913. augusztus hó 20-ig annál is inkább nyújtsák be, mert az azontul érkezőket figyelembe nem fogom venni.

Az állás javadalmazása:

- 1) 1400 K törzsfizetés és a törvényes korpótlék az állampénztárból,
- 2) 200 K nyugdíjba beszámítandó személyi pótlék a községtől,
- 3) 800 K lakpénz,
- 4) 700 K fuvarátalány,
- 5) a vágatási biztosi teendővel járó szabályszerű díjak élvezete addig, amíg ezen folyamatban levő ügy véglegesen rendeztetik,
- 6) beteglátogatási és műtési díjak.

A választás iránt külön fogok intézkedni. Szablya, 1913. július 18.

Főszolgabíró szabadságon
MOLNÁR IMRE
szolgabíró

1-2

KOVANDA SEBESTYÉN

kefe, ecset és messelőkészítő
KULA

Kereskedőknek

árajánlattal készséggel szolgál

Pongrácz A. Sándor

írisszabósága

KULA (Ferenc József téri bérpalotában)

Magyar, angol és sötét gyártmányú szövetszövetek nagy raktára

Trebitscher Endre

asztalosága, Kula Árpád út 972

Ajánlja

legújabb divatu butorraktárát

Kereskedőknek is

árajánlattal szívesen szolgál

FAJBORAIM

50 litertől kezdve eladó. Hordót kölesön adok.

Walter József, bortermelő
Csásszártöltés

GÖZMOSÓ

fehérnemű és vegytisztító intézet

KULA a kir. jbirósággal átellenben
SZÓTÉR ANTAL

Stein Ignác

szoba- és címfestő

Kula (Szt-László utca)

MED. UNIV.

Dr. LUKITS MIROSZLAV

FOGORVOS

Fog- és szájbetegeket fogad 8-11 és 2-5

TELEFON 139 ZOMBOR Zárandok-u 10

1052 sz. 1913

Árverési hirdetmény.

Gombos község határában gyakorolható vadászati jog 1913 augusztus 5-én d.e. 9 órakor a község házában tartandó nyilvános szóbeli árverésen 1913. augusztus 15-től 1924. január 31-ig terjedő időre bérbeadatik.

Az árverési feltételek a jegyzői irodában megtekinthetők.

Gombos 1913. július 28.

1-2 Községi előjáróság

Roburcipők

ifju Kovács J. I.-nél, Kula

Villamos csillárokban

feltűnő szép újdonságok!
Reklám árak!

Furssik János cégnél, Kula

BISCHOF FERENCZ

férfiszabó-üzlete Kulan
Szövetraktár

Tex János és fiai

épület és bútorasztalosok

KULA Deák Ferenc utca 1336
Készítenek háló, ebédő, uriszoba, könyvtár-szekrény, üzleti állványokat stb.

Rajzokkal és árajánlattal szívesen szolgálnak.

Ifj. Abel József angolszabó

KULA (a kir. jbiróság átellenében)

Fagomunka megegyezés szerint

I. II. III. oszt. kivitelben

Öltönyök mérték után divatos kivitelben 30 K kezdve

Braun Simon

kárpitos, kocsifestő, mázó és cím-festő

KULA (Szent-László utca)

Meghívásra vidékre is megy

HARISNYAKÖTÉST

és javítást

Fehérneművarrást

elvállal és gyorsan végez

Arth Magdolna

Kula Petőfi-utca 1524 hámsz.